

Чинники впливу на розвиток екосистеми стартапів України

Максим Монета

*аспірант кафедри управлінських технологій,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
email: monetamv@krok.edu.ua,
ORCID: 0009-0004-2730-4298*

М. Аверкина

*науковий керівник, д.е.н., професор,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна*

Технологічний бізнес, екосистема стартапів не є ізольованими від інших індустрій, тому їх фактори сильно впливають й не ці індустрії. Крім пандемії та війни в Україні, протягом 2020-2023 років в технологічному бізнесу та екосистемі стартапів також іде перехід на так званий Web 3.0 - це сучасні способи виготовлення та споживання контенту, розвиток віртуальної та доповненої реальності, новий підхід до соціальних мереж. Також протягом цього часу проходить суттєва зміна до доступу до можливостей штучного інтелекту під впливом розвитку GPT моделей та загострення конкуренції на цьому ринку. Зазначені тенденції та події змінюють не лише тренди й створюють нові можливості генерації доходів та зацікавленості кінцевих користувачів, але й формують нові великі ніші бізнесу та приваблюють значні інвестиції. Така динаміка розвитку стартап екосистеми під впливом технологічних та економічних чинників є постійною. Саме тому важливо в цьому дослідженні зафіксувати поточні залежності та вплив чинників, щоб продовжити накопичення цих результатів – для вивчення екосистеми стартапів у майбутньому.

Оскільки на розвиток стартапів, та екосистеми стартапів в цілому, впливає ціла низка складних чинників. Ці чинники в різній мірі впливають на різні види стартапів та змінюються з часом. Через цю динаміку змін чинників евристичний вибір стратегії розвитку стає менш ефективним.

Відтак, метою цього дослідження є окреслення чинників, які вважаються найбільш впливовими на динаміку розвитку екосистеми стартапів, та аналіз впливу явищ, які визначають ці чинники, на екосистему.

Досліджуючи існуючі підходи до розуміння змісту поняття екосистеми стартапів, виявлено, що не існує єдиного розуміння щодо екосистеми стартапів та чинників впливу на забезпечення стійкого їхнього розвитку.

Так, Startup Genome [4] визначає екосистему стартапів наступним чином: «ми визначаємо стартап-екосистему як спільний резерв ресурсів, який зазвичай знаходиться в межах 60 миль (100 кілометрів) від центральної точки в певній області, за винятками, що базуються на місцевих обставинах. Ресурси, як правило, включають у себе представників влади, акселератори, інкубатори, спільні офіси, освітні установи та фінансові групи». Більшість визначень стартап екосистеми базуються на географічній близькості. Варто наголосити на тому, що ці визначення сформульовані на аналогії з Кремнієвою Долиною.

Після пандемії та переходу на віддалену роботу, й враховуючи специфіку деяких країн – географічний чинник може бути менше важливим.

Президент Startup Genome Макс Мармер та Др.Рон Берман з Берклі характеризують [6, с.11] успішні стартапи як «узгоджені» та надають таке визначення: «узгоджені стартапи утримують аспект споживача, основний показник прогресу в стартапі, в гармонії з продуктом, командою, фінансами та бізнес-моделлю. Це означає, що кожен аспект прогресує рівномірно порівняно з іншими. Неузгоджені стартапи мають один або кілька з цих аспектів значно випередженими або значно відсталими від аспекту споживача».

В річному звіті 2023 року Startup Genome [4] стверджує, що «реcesія – це час для інвестицій в стартапи», незважаючи, що за їх даними обсяг венчурних інвестицій в Європі з 2021 до 2022 року зменшився на 24%. За оцінками фонду AVentures [8] зменшення за аналогічний період було більш значним – з 832 до 218 млн. долларів США за рік, тобто на 74%. В своєму звіті 2017 року Startup Genome [5, с.17] також зазначали наступне: «розмір екосистеми, а пізніше його ефективність, визначається досвідом стартапів. З часом екосистема та її робоча сила накопичують знання через успішний розвиток стартапів. Цей досвід, як правило, виявляється виходами на ринок (і єдинорогами), але також включає різні аспекти. З самого початку це включає підприємців, які діляться своїм досвідом та знанням щодо створення та структурування стартапу, методологій розвитку клієнтів та Lean Startup і т. д. Пізніше це стосується обміну експертизою з питань росту та масштабування стартапу як технічно, так і з бізнес-перспективи. Ця експертиза будується в екосистемі завдяки накопиченню значущих виходів на ринок, які з часом піднімають ефективність екосистеми».

Варто наголосити на тому, що стартапи ранньої стадії – це початковий етап створення стартапу, а отже, збільшення їх кількості можна вважати зростанням екосистеми, при умові, що кількість стартапів пізніших стадій не зменшилася суттєво. В дослідженні розглянемо гіпотезу що ця умова є одним з факторів стійкого розвитку екосистеми стартапів.

Ще одним з чинників, який впливає на успішність екосистеми є наявність таланту для залучення в інноваційний бізнес. Технологічні компанії часто підкреслюють в пресі їх вплив на збільшення кількості спеціалістів на ринку та на покращення можливостей для стартапів.

Якщо звернемо увагу на існуючі тенденції розвитку сервісних ІТ компаній, то простежується їхній вплив на розвиток екосистеми стартапів. Так, Дума О.І. в своїй науковій праці характеризує роль ІТ сервісних компаній як ті, що «формують та надають стартапам різноманітні послуги для підтримки їх функціонування та ефективного використання наявних ресурсів, забезпечують обмін інформацією всередині екосистеми» [1].

Сервісна компанія Grid Dynamics у своєму огляді ІТ ринку Східної Європи [3] акцентує, що «талановиті розробники програмного забезпечення є найбільшим активом Східноєвропейських ІТ-хабів. Місцеві технічні фахівці відомі своєю високою технічною кваліфікацією та інженерним майстерством».

В методиці до річного звіту Startup Genome [4] оцінюють вагу талантів та досвіду для зваженого рейтингу стартап екосистем як 20%. В свою чергу, досвід самої екосистеми стартапів, тобто історичне накопичення досвіду в екосистемі, це 62,6% вказаного відсотку. Тобто на таланти спрямовано всього 7,5% оцінки, в тому числі на 1,6% впливає рівень англійської та на таку ж цифру рівень заробітної платні технічного персоналу.

Забезпечення розвитку екосистеми стартапу видається ускладненим без залучення відповідного рівня інвестицій. Так, за даними з огляду української стартап екосистеми проекту Upscalers [7], обсяг ринку венчурних інвестицій в Україні з 2015 до 2021 року склав 1,47 млрд. долл. США. Хоча за даними річного звіту авторитетного українського фонду TAventures [8] ця цифра складає 2,75 млрд. долл. США за той же період. Тобто простежується проблема в достовірності висвітленні економічних даних, що ускладнює формування набору даних для побудови відповідних економетричних моделей визначення впливу чинників на забезпечення розвитку екосистеми стартапів України.

Висновки. На основі проведеного дослідження щодо визначення чинників впливу на забезпечення розвитку екосистеми стартапів виявлено, що засадничими є наявність талановитих працівників та залученість інвестицій для забезпечення їхнього подальшого розвитку. Також необхідно робити детальне дослідження щодо побудови економетричної моделі визначення впливу означених чинників на розвиток екосистеми стартапів України, що буде представлено в наступних наукових публікаціях.

Ключові слова: екосистема стартапу, стартап, розвиток, інвестиції, чинники.

Список використаних джерел

1. Дума О.І., Завтура К.О. (2021) *Екосистема стартапів в Європі: кращі практики та уроки для України*, URL: <https://doi.org/10.23939/smeu2021.01.119>.
2. Ситник Н. І. (2017). *Сучасний стан та перспективи розвитку екосистеми стартапів в Україні*. Науковий вісник Херсонського державного університету, Вип. 27, Ч. 2. URL: www.ej.kherson.ua/journal/economic_27/2/30.pdf.
3. Grid Dynamics (2023). *The New Tech Frontier: Exploring Eastern European Tech Hubs* URL <https://www.griddynamics.com/global-team-blog/it-hubs-in-europe>.
4. Startup Genome (2023). *Global Startup Ecosystem Report 2023*. URL: <https://startupgenome.com/report/gser2023>.
5. Startup Genome (2017). *Global Startup Ecosystem Report 2017*. URL: <https://startupgenome.com/reports/global-startup-ecosystem-report-2017>.
6. Max Marmor, Bjoern Lasse Herrmann, Ertan Dogrultan, Ron Berman (2016). *Startup Genome Report Extra on Premature Scaling: A deep dive into why most high growth startups fail*. URL: <https://integral-entrepreneurship.org/wp-content/uploads/2016/07/Startup-Genome-Premature-Scaling.pdf>.
7. Timoteo Rouchon (2022). *Ukrainian Tech in review*. URL: <https://upscalersjournal.substack.com/p/-ukrainian-tech-in-review>.
8. AVentures (2023). *Dealbook of Ukraine*. URL: <https://www.slideshare.net/YevgenSysoyev/dealbook-of-ukraine-2023-edition>.